

چکیده

این پایان نامه تحت عنوان « نماز و نقش آن در تربیت دینی دختران » به بحث پیرامون اصول، روشها و اهداف تربیت و مباحث آثار تربیتی نماز و... می پردازد.

ضرورت این تحقیق زمانی آشکار می شود که بدانیم نماز، یکی از واجباتی است که به عنوان ستون دین معرفی شده است، از این رو اهتمام به آن تأثیر زیادی در شخصیت انسانها و قوام دینداری آنها دارد و با توجه به اینکه نماز، قدرت به تحول رساندن انسانها و برطرف کردن مشکلات روحی آنها را دارد، آگاهی بخشی به نقش مهم و تأثیرگذار نماز بر شخصیت و تربیت افراد اهمیت فراوانی دارد. منابع مورد استفاده در این نوشتار، جوامع روایی و منابع تربیتی و کتبی که به مباحث نماز پرداخته اند می باشد.

همچنین در این تحقیق رسیدن به اهداف خاصی مورد نظر است از جمله: شناساندن نماز به عنوان یکی از عوامل مهم تربیتی دختران، بررسی فواید و آثار فردی و اجتماعی دختران. در این تحقیق از روش کتابخانه ای استفاده شده است.

"تربیت" به معنای وسیله رشد را فراهم نمودن است و در اصطلاح دانشمندان، به اصلاح کردن و مالک و مدبّر ساختن تعریف شده و با توجه به نفی ربوبیت غیر خدا، منظور از تربیت، رساندن انسان به حدی از تکامل معنوی است که بنده فقط خدای خالق را مالک و صاحب اختیار خود بداند و کاستیهای خویش را اصلاح کند!

تربیت دینی دختران باید به عنوان اصلی باشد تا زمینه را برای نیرومندی آنان فراهم آورد. تربیت عامل درست اندیشیدن است و جلوی بسیاری از بزهکاری ها را می گیرد و راه های لغزش را می بندد. عوامل مؤثر در تربیت دختران، عواملی اند که در شکل گیری شخصیت دختران و ساختار تربیتی آنها دخیل هستند که این عوامل عبارتند از: وراثت و محیط.

همچنین برای تربیت صحیح باید به اصولی توجه کنیم:

مهم ترین اصولی که در این زمینه می توان از متون دینی استخراج کرد عبارت است از: اصل خدا محوری، اصل اعتدال، اصل تهذیب ظاهر و باطن، اصل تسهیل و تیسیر و اصل تدبیر. از آنجا که انجام هر کاری با روشهای خاص خودش امکان پذیر است باید در امر تربیت نیز از روشهای صحیح استفاده کرد. یکی از این روشها روش الگویی می باشد. زیرا انسان، الگو پذیر

است. در این روش نمونه ای عینی در برابر متربی قرار می گیرد که در صورت مقبولیت، او تلاش می کند در همه چیز، خود را مانند الگویی مطلوب سازد و گام در جای گام او نهد. در این روش هر چه نمونه ارائه شده از کمال بیشتر و جاذبه ی فراگیر تری بهره مند باشد از کارایی بیشتری برخوردار خواهد بود. همچنین روشهای دیگری برای تربیت کار ساز است از جمله: روش ترغیب و ترهیب که شیوه های آن انداز و تبشیر می باشد. روش موعظه و روش مراقبه و محاسبه و روش محبت و روش نظارت نیز از روشهای صحیح تربیت می باشد و اما یکی از روشها در تربیت دینی، آشنا کردن دختران به نماز است زیرا با مطالعه آثار نماز می فهمیم که نماز نقش تربیتی بسیار زیادی دارد.

آثار تربیتی نماز بر دختران: نماز انسان را از اعمال ناپسند باز می دارد، باعث تمایل به خیرخواهی و دوری از تنگ نظری می شود، روحیه ی قدردانی را در انسان بالا می برد، موجب وقت شناسی است، باعث تمرین ضبط نفس و تهذیب اخلاق می شود، وسیله ی شستشوی از گناهان و آمرزش الهی است، نزدیک کننده ی انسان به کمال می باشد، دور کننده ی مضرتین دشمنان (شیطان) می باشد، نماز موجب جلب رضایت خداوند می شود و بر طرف کننده ی کبر است.

و اما علل کم توجهی برخی از دختران به نماز: راستی چرا در میان دختران برخی آنچنان که باید به نماز اهمیت نمی دهند و یا اینکه چرا بعضی از آنان ارتباط چندانی با نماز ندارند و یا عده ای از دختران در حالی که از خانواده مذهبی و مسلمان هستند نماز نمی خوانند؟ این سؤال است که به دنبال علل و عوامل و پاسخ صحیح آن هستیم. در این جاسعی بر این است که عوامل آن شناسایی شود: عواملی همچون ناآگاهی از اهمیت مسأله یا عدم آشنایی با فلسفه نماز، احساس تحجر، گناه و بزهکاری و دنیا پرستی و بی توجهی والدین.

عوامل جذب دختران به نماز: تقویت محبت و عشق به خداوند متعال در دل دختران، تبیین آثار نکبت بار فردی، خانوادگی و اجتماعی تضییع و ترک نماز (بی نمازی آثار سوء و نکبت باری دارد که دامن گیر بی نماز و اطرافیان و جامعه می گردد.)، تبیین آثار فردی، خانوادگی و اجتماعی اقامه نماز

کلیدواژه ها: تربیت دینی، آثار نماز، تربیت دختران، اصول و اهداف تربیت، نقش

تربیتی نماز

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	کلیات
۳	تعریف و تبیین
۳	اهمیت و ضرورت تحقیق
۳	اهداف و فواید تحقیق
۴	پیشینه
۴	سؤالات اصلی
۴	سؤالات فرعی
۴	فرضیه ها
۵	روش تحقیق
۵	ساختار و محدوده ی تحقیق
۵	مشکلات و موانع تحقیق
۵	کلید واژه ها

بخش اول: مباحثی در تربیت دینی دختران

۷	فصل اول: تعریف مفاهیم
۷	معنای لغوی تربیت
۸	معنای اصطلاحی تربیت
		اهمیت و جایگاه دختران در آیات و روایات. ۱۰
۱۲	تفاوت دختران و پسران در تربیت
۱۳	دشواری تربیت دختران نسبت به پسران
۱۴	آیا شیوه تربیتی خاصی برای دختران لازم است
۱۶	فصل دوم: ضرورت تربیت دختران
۱۸	وظیفه ی تربیت

۱۹.....	تربیت در تمام مراحل عمر انسان
۱۹.....	مذهب و سازندگی دختران
۲۱.....	فصل سوم: عوامل مؤثر در تربیت دختران
۲۲.....	وراثت
۲۴.....	محیط
۲۵.....	محیط و خانواده
۲۶.....	والدین و تربیت دینی فرزندان در سیره تربیتی معصومان(ع)
۲۸.....	مسئولیت مادر در تربیت دینی
۲۹.....	نقش معنوی مادر
۲۹.....	محیط رفاقت و معاشرت
۲۴.....	محیط مدرسه
۳۴.....	محیط اجتماع
۳۵.....	فصل چهارم: اصول تربیت دختران از دیدگاه اسلام
۳۵.....	مفهوم ((اصل)) در قلمرو تربیت
۳۶.....	اصول تربیت
۳۶.....	۱- اصل خدا محوری
۳۷.....	۲- اصل تعبد مداری
۳۷.....	۳- اصل اعتدال
۳۹.....	۴- اصل تدبیر
۴۰.....	فصل پنجم: اهداف تربیت دختران
۴۰.....	مفهوم هدف
۴۰.....	ضرورت تعیین هدف
۴۲.....	اهداف کلی
۴۳.....	۱ - اصلاح رابطه انسان با خدا
۴۴.....	۲- اصلاح رابطه انسان با خودش
۴۴.....	۳- اصلاح رابطه انسان با جامعه
۴۵.....	۴- اصلاح رابطه انسان با طبیعت

اهداف جزئی ۴۶

۱- اهداف اخلاقی تربیت دختران ۴۶

۲- اهداف فردی تربیت دختران ۴۶

۳- اهداف روانی تربیت دختران ۴۷

۴- اهداف اجتماعی تربیت دختران ۴۷

فصل ششم: روش های تربیت دختران ۴۸

۱- روش ترغیب و ترهیب ۴۸

شیوه های ترغیب و ترهیب ۴۹

الف) انذار تبشیر ۴۹

ب) وعده و وعید ۴۹

۲- روش موعظه ۴۹

۳- روش تذکر ۴۹

۴- روش مراقبه ومحاسبه ۵۰

۵- روش الگویی ۵۱

۶- روش محبت و احسان ۵۲

بخش دوم: آثار تربیتی نماز دختران

فصل اول: اهمیت نماز ۵۳

۱- همه شرائع سماوی در آن اشتراک دارند ۵۴

۲- تجلی تمام دین در نماز است ۵۵

۳- هیچ عبادتی به اندازه نماز تبلیغات ندارد ۵۶

۴- عدم چشم پوشی از آن ۵۶

۵- نقش آن در پیشبرد امور زندگی ۵۷

۶- ستون دین ۵۷

۷- نخستین واجب دینی ۵۸

۸- تارک نماز هیچ امیدی ندارد ۵۸

۹- نخستین سؤال در قیامت ۵۹

۱۰- نماز پرچم اسلام نشانه ایمان ۶۰

- ۶۰..... اهمیت نماز در ایجاد ارتباط خدا و خلق.....
- ۶۲ پرورش روح اجتماعی.....
- ۶۳..... نکات اجتماعی و مردمی نماز.....
- ۶۴ .. الف) نماز و سلام.....
- ۶۴ .. ب) نماز و امداد به مردم
- ۶۴ ج) نماز اصلاح کننده فرد و جامعه.....
- ۶۵..... برتری نماز بر سایر اعمال آدمی.....
- ۶۷..... **فصل دوم:** آثار نماز در تربیت دینی دختران.....
- ۶۷..... معنای لغوی نماز.....
- ۶۷..... معنای اصطلاحی نماز.....
- ۶۸..... جایگاه نماز در اسلام.....
- ۶۹..... آثار تربیتی نماز بر دختران.....
- ۶۹..... (۱) اثر بازدارنده نماز از اعمال زشت و ناپسند.....
- ۷۲..... (۲) تمایل به خیر خواهی و دوری از تنگ نظری.....
- ۷۲..... حالت باز دارندگی نماز دختران از تعلقات دنیوی.....
- ۷۳..... (۳) روحیه قدردانی و احترام.....
- ۷۴..... (۴) نماز و وقت شناسی و زمان سنجی.....
- ۷۵..... (۵) تمرین ضبط نفس و تهذیب اخلاق.....
- ۷۶..... (۶) وسیله شستشوی از گناهان و مغفرت و آمرزش الهی.....
- ۷۷..... (۷) نزدیک کننده انسان به کمال.....
- ۷۷..... (۸) دور کننده ی مضرتترین دشمنان.....
- ۷۸..... (۹) نماز موجب رضایت خداوند.....
- ۷۹..... (۱۰) نماز بر طرف کننده ی کبر.....
- ۸۱..... **فصل سوم:** علل کم توجهی برخی از دختران به نماز.....
- ۸۱..... الف- عوامل مربوط به فرد (دختر).....
- ۸۱..... (۱) ناآگاهی از اهمیت مسأله یا عدم آشنایی با فلسفه نماز.....

- ۸۲ (۲) تنبلی و تن پروری
- ۸۲ (۳) مسامحه کاری و غفلت
- ۸۳ (۴) احساس خود نمایی و ریا کاری
- ۸۳ (۵) گناه و بزهکاری و دنیا پرستی
- ۸۴ (۶) دنیا طلبی
- ۸۴ (۷) تکبر و غرور
- ۸۴ (ب) عوامل مربوط به خانواده، والدین و مریبان
- ۸۴ (۱) بی توجهی والدین
- ۸۵ (۲) کوتاهی در عادت دادن فرزندان به نماز
- ۸۵ (۳) عدم مشاهده آثار نماز در رفتار مریبان تربیتی
- ۸۶ (ج) عامل محیطی
- ۸۸ **فصل چهارم: عوامل و اسباب جذب دختران به نماز**
- ۸۸ (الف) تبیین نیاز درونی دختران به نیایش و پاسخ این نیاز توسط نماز
- ۸۹ (ب) تقویت محبت و عشق به خداوند متعال در دل دختران
- ۹۰ (ج) تبیین آثار نکبت بار فردی، خانوادگی و اجتماعی تضييع و ترک نماز
- ۹۰ (۱) قهر با پیامبر و قطع رابطه با عترت
- ۹۱ (۲) آلوده شدن به گناهان
- ۹۱ (۳) بسته شدن درهای زندگی
- ۹۲ (۴) از بین رفتن اعمال خوب
- ۹۲ (۵) سختی احوال قبر و قیامت
- ۹۲ (د) تبیین آثار فردی، خانوادگی و اجتماعی اقامه نماز
- آثار فردی
- ۹۳ ۱- شست و شوی گناهان
- ۹۳ ۲- نماز موجب رفع تردید و دودلی در عقیده و ایجاد یقین
- ۹۳ ۳- نماز موجب رفع نگرانی و اضطراب
- ۹۴ ۴- دور شدن شیطان
- ۹۴ ۵- نماز بازدارنده از زشتیها

۹۵	۶- استجابت دعا
۹۵	۷- نماز، معراج مومن
۹۵	آثار اجتماعی اقامه نماز
۹۵	نماز پیوند با خالق و خلق
۹۶	پیدایش روح رحمت و رأفت در اجتماع
۹۷	فصل پنجم: آشنایی با نمازگزاران نمونه
۹۷	عبادت و نیایش حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)
۹۸	عبادت های حضرت زینب (علیها السلام)
۹۹	عبادت های حضرت مریم (علیها السلام)
۱۰۰	عبادت های سکینه دختر بلند اختر سید الشهدا (سلام الله علیها)
۱۰۰	عبادت های لبینه
۱۰۰	عبادت های سیده نفیسه (همسر اسحاق فرزند امام صادق (علیه السلام))
۱۰۲	نتیجه گیری
۱۰۳	پیشنهادها
۱۰۴	فهرست منابع

مقدمه

در میان مجموعه وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه ای از زمین بر دوش مؤمنان و بندگان زبده ی خداوند قرار می گیرد، قرآن اقامه ی نماز را نشانی ویژه بخشیده و آن را در صدر فهرست جای داده است: «الَّذِينَ ان مَكَّنَّا هُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ»

اگربرپاداشتن نماز در میان مردم نقشی بنیانی نمی داشت و همچون پایه ی استواری برای پیشبرد هدف های بزرگ نظام اسلامی به شمار نمی آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی شد. حقیقت آن است که نماز با نقش عظیم تربیتی، با تأثیر شگرف در ایجاد آرامش و سکینه ی قلبی مؤمنان، با دمیدن روح توکل و تقوا و اخلاص در نمازگزار، با ایجاد فضای تقدس و معنویت در پیرامون نمازگزار که موجب دوری او و دیگران از گناه است و با درسهای معرفتی گوناگون که در الفاظ و اذکار آن نهفته است، بسی بیش از صرفاً یک وظیفه ی شخصی و در واقع دارای نقش کلیدی در اداره ی فرد و جامعه است.

نماز اساسی ترین و به نوعی کاملترین عبادت انسان به شمار می آید که وظیفه اش رستگاری و هدایت اخلاقی انسان است. دین اسلام ضمن قبول مسئولیت تربیت، وظیفه ی به کمال سعادت رساندن انسان را برعهده گرفته است و یکی از دلایل وجودی عبادت در اسلام، پرورش روح و اندیشه انسان است و نماز که روح عبادت به شمار می رود، چنان که با شرایط صحیح به جا آورده شود، می تواند تضمین کننده ی چنین رسالتی باشد.

در این پژوهش دو بخش گنجانده شده است:

بخش اول: مباحث تربیتی دختران که دارای شش فصل به شرح ذیل است:

فصل اول: تعریف مفاهیم که عبارت است از معنای اصلاحی و لغوی تربیت، اهمیت و جایگاه دختران در آیات و روایات، ویژگی های دختران از منظر روایات، تفاوت تربیت دختران و پسران، دشواری تربیت دختران نسبت به پسران

فصل دوم: ضرورت تربیت دینی دختران

فصل سوم: عوامل تربیت که عبارتند از وراثت و محیط

فصل چهارم: اصول تربیت دختران که شامل اصول خدامحوری، تعبد مداری، اعتدال، تدرج و تمکن، تهذیب ظاهر و باطن، تسهیل و تیسیر، زهد، تعقل، تفکر، تدبر و کرامت می باشد.

فصل پنجم: اهداف تربیت دختران که شامل مفهوم هدف، ضرورت تعیین هدف، اهداف کلی و اهداف جزئی است.

فصل ششم: روشهای تربیت دختران است که شامل روشهای ترغیب و ترهیب، موعظه، تذکر، مراقبه و محاسبه، الگوگیری، محبت و احسان، روش تربیت تدریجی، نظارت و مراقبت می باشد.

بخش دوم: آثار تربیتی نماز که دارای پنج فصل به شرح ذیل می باشد:

فصل اول: بحث اهمیت نماز، در این فصل مواردی ذکر شده که نشان دهنده ی اهمیت نماز در جامعه است مثل اشتراک نماز در همه ی شرایع آسمانی، تجلی تمام دین در نماز، هیچ عبادتی به اندازه نماز تبلیغات ندارد، عدم چشم پوشی از نماز، نقش آن در پیشبرد امور زندگی، نماز ستون دین، تارک نماز هیچ امیدی ندارد، نماز پرچم اسلام و نشانه ی ایمان، نماز عبادتی فراگیر، اهمیت نماز در ایجاد ارتباط خدا و خلق و...

فصل دوم: آثار نماز در تربیت دینی دختران که شامل معنای لغوی و اصطلاحی نماز، جایگاه نماز در ادیان، آثار تربیتی نماز مثل بازدارندگی از اعمال زشت و ناپسند، تمایل به خیر خواهی و دوری از تنگ نظری، روحیه ی قدردانی و احترام و... می باشد.

فصل سوم: علل کم توجهی یا بی توجهی برخی دختران به نماز که شامل عوامل مربوط به فرد، عوامل مربوط به خانواده و عوامل محیطی می باشد.

فصل چهارم: عوامل و اسباب جذب دختران به نماز که شامل تبیین نیاز درونی دختران به نیایش و پاسخ این نیاز توسط نماز، تقویت محبت و عشق به خداوند متعال در دل دختران و تبیین آثار نکبت بار تزییع و ترک نماز و تبیین آثار اقامه نماز می باشد.

فصل پنجم: آشنایی با نمازگزاران نمونه که در این فصل به معرفی بانوان نمونه در عبادت همچون حضرت زهرا (علیهاالسلام)، حضرت زینب (علیهاالسلام)، حضرت مریم (علیهاالسلام) سیده نفیسه و... پرداخته است.

کلیات

۱- تعریف و تبیین: در میان همه ی عوامل مؤثر بر روحیه ی انسان می توان عامل مذهب، دین و نیایش را در تربیت و تکوین آرامش روحی انسان که سبب سعادت و تکامل وی است بیشتر از سایر عوامل دانست و در میان افراد جامعه، قشر دختران را با توجه به اینکه مادران فردا هستند و در قله ی هرم فرهنگی جامعه قرار دارند بیش از دیگران در نظر گرفت. اگر دختران ما نماز را با فلسفه ی وجودی و مفاهیم اصلی آن درک کنند و به جا آورند می توان به این نتیجه رسید که بطور قطع در تجلی روح آنان تأثیر قابل توجهی خواهد داشت و در بازسازی معنوی آنان بیش از دیگران تکامل ایجاد خواهد کرد. برای تعریف موضوع نیاز به تبیین دو واژه می باشد: ۱- شناخت ویژگیهای دختران و راههای تربیتی مخصوص آنها که منظور از دختر در این پژوهش دختران نوجوان در رده ی سنی ۹-۱۸ سال می باشد. ۲- شناخت جایگاه نماز در میان عبادات

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق: نمازیکی از واجباتی است که به عنوان ستون دین معرفی شده است از این رو اهتمام به آن تأثیر زیادی در شخصیت انسان ها و قوام دینداری آنها دارد. با توجه به اینکه مشکلات روحی و رفتاری به صورت گسترده ای در جامعه و در بین خانواده ها و در بین دختران جامعه ما رواج دارد و با توجه به اینکه نماز قدرت تحول و تکامل انسان ها و نیز برطرف کردن مشکلات روحی آنها را دارد، از این رو آگاهی بخشی به نقش مهم و تأثیرگذار نماز بر شخصیت و تربیت افراد اهمیت فراوانی دارد.

۳- اهداف و فواید تحقیق: نیاز انسان به عبادت و پرستش یک نیاز اساسی و سترگ است و نماز در میان عبادات از جایگاه ویژه ای برخوردار است و قطع نظر از هر چیزی طبیب در خانه است. هدف از ارائه این پژوهش: ۱- شناساندن نماز به عنوان مهمترین عامل تربیتی برای دختران ۲- بررسی فواید و آثار تربیتی نماز ۳- بررسی مسائل تربیتی می باشد. انسانی که تربیت یافته ی مکتب نماز است تن به ذلت و اسارت نمی دهد. هدفهای پست و فانی را رها کرده و برای زندگانی خود اهداف والا تری را برمی گزیند و هدایت و راهیابی خود را از خداوند می خواهد.

۴- پیشینه: کتابهای زیادی در مورد نماز به رشته ی تحریر درآمده اما عمدتاً در این کتابها به آثار تربیتی و فواید نماز پرداخته شده است و کمتر کتابی در زمینه ی ارتباط نماز

باتربیت دینی دختران نگاشته شده است کتابهایی مثل نقش نماز در شخصیت جوانان (مصطفی خلیلی) که در این کتاب به علل کم توجهی به نماز، فلسفه نماز، اهمیت و آثار نماز و موانع کمال نماز و... پرداخته شده ولی بخشی در مورد آثار نماز در تربیت دختران ذکر نشده است همچنین کتب تفسیری مانند المیزان، نمونه، منهج الصادقین که باید به دنبال تفسیر آیات تربیتی و آیات نماز در بین آنها بود. و کتب حدیثی مانند میزان الحکمه، بحار الانوار از جمله کتابهایی هستند که در این پژوهش می توان از آنها به نحو احسن استفاده کرد. البته نشریه ی تخصصی راجع به موضوع تحقیق یافت نشد ولی مقالات فراوانی جسته و گریخته به موضوعی نزدیک به موضوع این تحقیق موجود است. و اما ویژگی این تحقیق: سعی شده در این تحقیق بحث تربیت دختران به طور مجزا و مفصل باز شود و آن دسته از آثار نماز که ارتباط مستقیم با تربیت دینی دختران دارد بیان شود.

۵- سوالات اصلی:

- ۱- آیا نماز بر بهبود شخصیت دختران تأثیر دارد؟
- ۲- نقش نماز در تربیت دینی دختران چیست؟
- ۳- عوامل جذب دختران به نماز چیست؟

۶- سوالات فرعی:

- ۱- آثار نماز در تهذیب اخلاق دختران چیست؟
- ۲- نقش نماز در حل و برطرف کردن مشکلات روانی و رفتاری دختران چیست؟
- ۳- نماز دختران چه تأثیری در رفع منکرات و فحشاء از جامعه دارد؟

۷- فرضیه ها:

- ۱- اگر نماز به طور کامل با همه ی فلسفه و آدابش به دختران آموزش داده شود و توسط خود آنها اجرا شود، می تواند تضمین کننده ی تربیت او و به تبع تربیت جامعه باشد.
- ۲- آموزش مذهب برای آینده دختران بسیار ضروری است از آن جهت که سبب رشد اندیشه، ایجاد نظم و ارتقای منطق است و او را در حل مسائل حیات و کسب آگاهیهای لازم برای زندگی کمک می کند.

۸- روش تحقیق:

روش کتابخانه ای، گرد آوری اطلاعات، توصیفی

۹- ساختار و محدوده ی تحقیق:

این تحقیق در دو بخش جمع آوری شده است: بخش اول که به مباحثی در تربیت دختران پرداخته و در این بخش شش فصل گنجانده شده.

فصل اول: تعریف مفاهیم

فصل دوم: ضرورت تربیت دینی دختران

فصل سوم: عوامل مؤثر بر تربیت دختران

فصل چهارم: اصول تربیت دختران از دید گاه اسلام

فصل پنجم: اهداف تربیت دختران

فصل ششم: روشهای تربیتی دختران

بخش دوم که بیشتر به مباحث نماز دختران پرداخته است و در این بخش فصول ذیل موجود می باشد:

فصل اول: اهمیت نماز دختران

فصل دوم: آثار نماز در تربیت دینی دختران

فصل سوم: علل کم توجهی برخی از دختران به نماز

فصل چهارم: عوامل و اسباب جذب دختران به نماز

فصل پنجم: آشنایی با نماز گزاران نمونه

۱۰- مشکلات و موانع تحقیق:

کتابهای بسیاری در مورد نماز نگاشته شده است ولی اینجانب کتاب و منبعی که به نماز دختران پرداخته شده باشد را پیدا نکردم.

۱۱- کلید واژه ها:

نماز، تربیت، آثار

نماز: (اسم) آیین دینی برای ستایش خدا و دعا کردن به درگاهش به صورت بیان کردن عبادتها و انجام دادن عملهای معین.^۱

تربیت: (اسم) پرورش، رفتار شایسته و برابر با نظام ارزشی یک جامعه یا محیط کار، عمل یا فرایند آموزش دادن و آماده کردن افراد برای حرفه ای معین.^۲

آثار: جمع اثر، خبرها و گزارشها^۳

^۱ غلامحسین، صدری افشار و نسیرین حکمی و نسترن حکمی، فرهنگنامه فارسی، تهران، فرهنگ معاصر، چاپ اول ۱۳۸۸، ص ۲۷۶۳۰

^۲ همان، ج ۱، ص ۸۰۰

^۳ همان، ج ۱، ص ۲۶

فصل اول: تعریف مفاهیم

معنای لغوی تربیت

"تربیت" در معنای لغوی، مصدر باب تفعیل و از ماده "رَبُّ" به معنای زیاد کردن، نمو دادن، وسیله رشد را فراهم نمودن است.

"رَبِّتُ الْوَلَدَ فَرَبًا" یعنی فرزند را تربیت کردم و او رشد کرد.^۱ در قرآن کریم همین معنا، یعنی بزرگ کردن در مفهوم رشد جسمی آمده است: **وَقُلْ رَبِّ ارْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِی صَغِيرًا**^۲ و بگو: پروردگارا، آن دو (پدر و مادر) را رحمت کن چنان که مرا در خردی پروردند.

قَالَ اَلَمْ نُرَبِّكَ فِیْنَا وَوَلِدًا وَكَبَّيْنَا فِیْنَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِیْنَ^۳

(فرعون به موسی) گفت: آیا تو را از کودکی در میان خود پروریدم و سالیانی چند از عمرت

پیش ما نماندی؟

واژه "تربیت" در لغت نامه فارسی به معنای پروراندن یا پرورش دادن یعنی به فعلیت رساندن

نیروهای بالقوه آمده است.^۴

"راغب اصفهانی" می نویسد: "رب" در اصل به معنی تربیت و پرورش است یعنی ایجاد کردن

حالتی پس از حالت دیگر در چیزی تا به حدّ نهایی خود برسد.^۵

^۱ "ربا الشی یربو رباء" زادو نماء، "قد ربوت فی حجره ربوا و ربوا نشأت فیهم" این منظور، لسان العرب، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی ج ۱۴، ص ۳۰۶

^۲ ابوالقاسم الحسین بن محمد، الراغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، تحقیق و ضبط محمد، سید گیلانی، دارالمعرفه، بیروت، ص ۱۸۷

^۳ -سوره اسراء (۱۷)، آیه ۲۴

^۴ سوره شعرا (۲۶)، آیه ۱۸

^۵ -علی اکبر دهخدا، لغت نامه دهخدا، ذیل واژه تربیت

^۶ -ابوالحسین احمد بن فارس، معجم مقایس اللغة، به تحقیق و ضبط عبدالسلام محمد هارون، الطبعة الثانية، شركة مكتبة مطبعة الحلبي، مصر ۱۳۸۹ق، ج ۲، صص ۳۸۱-۳۸۲ / ابن منظور، لسان العرب، ج ۵، ص ۹۵ / مجد الدین محمد بن یعقوب الفيروزآبادی، القاموس المحيط، مطبعة السعادة، مصر، ۱۳۷۱ ق، ج ۱، ص ۷۳ / محمد مرتضی الزبیدی، تاج العروس من جواهر القاموس، دار المكتبة، بیروت، ج ۱، ص ۳۶۰

"رَبّ" به معنای مالک، خالق، صاحب، مدبّر، مربّی، قیّم، سرور و منعم است و نیز اصلاح کننده هر چیزی را "رَبّ" گویند. بنابراین "رَبّ" به معنای مالک و مدبّر و تربیت کننده است. آن چه در تربیت روی می دهد همین مفهوم است و البته نقش ایجادی در تربیت از آن "رَبّ" العالمین" است. و جز او، همه نقش اِعدادی دارند. بنابراین، تربیت رفع موانع و ایجاد مقتضیات یعنی اِعداد است تا استعدادهای انسان از قوّه به فعل در آید و شکوفا شود و چون تربیت اسلامی مقصد و مقصود "کمال مطلق" است می توانیم آن را چنین تعریف کنیم: "تربیت عبارت است از رفع موانع و ایجاد مقتضیات برای آن که استعداد های انسان در جهت کمال مطلق شکوفا شود." انسان موجودی است با استعدادهای شگفت و گرانقدر، چنان که از رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) روایت شده است که فرمود: "النَّاسُ مَعَادِنِ كَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ"^۱ مردم چون معدن طلا نقره اند.

با این تعبیر باید آن چه را که مانع شکوفایی استعدادهای انسان است رفع کرد و زمینه های مساعد را فراهم ساخت تا استعدادهای انسان به فعلیت رسد و انسان متّصف به صفات و کمالات الهی شود و این تحول با اهتمام و کوشش خود انسان میسر می شود. بدین ترتیب، تربیت با رفع موانع و ایجاد مقتضیات شکل می گیرد.

معنای اصطلاحی تربیت

"تربیت" در اصطلاح علمای اخلاق بر گرفته از معنای لغوی و متناسب با آن است و چنین تعریف شده است: اصلاح کردن و مالک و مدبّر ساختن است و با توجه به نفی ربوبیت غیر خدا منظور از تربیت، رساندن انسان به حدّی از رشد و تکامل معنوی است که بنده فقط خدای خالق را مالک و مدبّر و صاحب اختیار خود بداند و کاستیهای خویش را اصلاح کند. بدیهی است که علاوه بر رشد دادن جسم، نموّ و پرورش دادن استعدادها در جهت کمال نیز مدّ نظر است.^۲ تعبیر دیگر تربیت عبارت است از انتخاب رفتار و گفتار مناسب، ایجاد شرایط و عوامل و کمک به شخص مورد تربیت تا بتواند استعدادهای نهفته اش را در تمام ابعاد وجود و به طور هماهنگ

^۱ ابو جعفر محمد بن الحسین بن بابویه القمی (الصدوق) من لا یحضره الفقیه، صححه و علّق علیه علی اکبر الغفاری، الطبعة الثانیة، منشورات جماعه المدرسین، قم ۱۴۰۴ ق، ج ۴، ص ۳۸۰

^۲ رک. علی شریعتمداری، روان شناسی تربیتی، تهران، نشر امیر کبیر، ۱۳۷۴، ص ۱۹۱